

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักเรียนวัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางและสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

๒.๒ การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒.๓ ประวัติโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

๒.๔ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ หลักทฤษฎีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒.๔.๒ แนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ๕ ด้านคือ

๑. ปัจจัยด้านการบริหารทั่วไป

๒. ปัจจัยด้านหลักสูตร

๓. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของนักเรียน

๔. ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู

๕. ปัจจัยด้านการสนับสนุนของบุคลากรในชุมชน

๒.๔.๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒.๔.๔ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^๑ พุทธศักราช ๒๕๔๒ หมวดที่ ๑ มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวดที่ ๒ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตราที่ ๑๒ บัญญัติไว้ว่า นอกเหนือจากรัฐ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒)

เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงเป็นสถาบันทางการศึกษาตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่สามารถพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่จากสภาพปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม เทคโนโลยีทันสมัยมีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นอารยธรรมต่างประเทศมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การดูแลเอาใจใส่และพึ่งพาอาศัยกันในครอบครัวพลูมภูมิลดน้อยลง ดังนั้นการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาคือการให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้สังคมไทยซึ่งเป็นเมืองพระพุทธศาสนามั่นคงและน่าอยู่สืบไป

๒.๒ การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญนั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ตั้งแต่ยุคกรุงสุโขทัย จนถึงรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจกล่าวได้เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยอาศัยวัดเป็นสถานศึกษา มีเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุเป็นผู้สอน และเด็กๆ ก็ได้อาศัยวัดเพื่อการเรียน เขียน อ่าน ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์รวมของการสร้างปัญญาให้แก่กุลบุตรในสมัยนั้น สาระสำคัญที่เกี่ยวกับความเป็นมาของการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความเป็นมาของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา^๒

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของคณะสงฆ์ไทยนั้น เกิดขึ้นหลังจากโรงเรียนวิสามนัญศึกษา สำนักเรียนวัดถูกยุบเลิกตามมติมหาเถรสมาคมแล้ว นักเรียนที่เรียนอยู่ก็ค้น

^๒ กรมการศาสนา, ประวัติการศึกษาของสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗), หน้า ๑๔๑-๑๔๒.

รนาที่เรียนใหม่ ขณะนั้นมีโรงเรียนราษฎร์ของวัดซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ นักเรียนส่วนมากก็เข้าเรียนที่โรงเรียนราษฎร์ของวัดบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียน ผู้ใหญ่บ้าง ในขณะที่เดียวกันนั้น ได้มีผู้แทนราษฎร คือ นายอายุทศ ฝ้ายคุณวงศ์ อดีต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามและคณะ เสนอให้พระภิกษุสามเณรยื่นหนังสือแสดงความจำนงมายังกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเรื่องมายังกรมการศาสนาซึ่ง กองศาสนศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ในเรื่องนี้โดยตรง ได้มีการประชุมพิจารณาในระดับเจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้องกรมการศาสนาและต่างกรม ลงความเห็นว่าการจัดตั้งโรงเรียนสนองความต้องการของ พระภิกษุสามเณรให้ได้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญควบคู่กันไป โดยไม่มีการสอบสมทบแต่ให้ กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดสอบเอง

จากการประชุมระดับเจ้าหน้าที่นี้ ได้เสนอกระทรวงเห็นชอบและได้ตั้งคณะกรรมการ ขึ้น ๑ ชุด โดยมีนายจรูญ วงศ์สายันห์ อธิบดีกรมวิชาการในขณะนั้นเป็นประธาน และ คณะกรรมการต่างๆ อาทิ ผู้แทนมหาวิทยาลัย ผู้แทนมหาวิทยาลัย ผู้แทนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ ผู้แทนกรมการศาสนา เป็นต้น ขก่างระเบียบหลักสูตรวิธีการวัดผล ในระดับชั้น ป.๑, ม.ศ.๑, ม.ศ. ๕ และให้ชื่อโรงเรียนนี้ว่า “โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา”

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยมี วัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่าย บ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักร ก็จะได้ ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรมสมควรแก่ภาวะ สามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ ลาสิกขาบทไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการสร้าง ประโยชน์ความก้าวหน้าให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไป

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานี้ ย่อมเป็นฐานรองรับการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาต่อไป เป็นการศึกษาที่จะก้าวขึ้นสู่ระดับมหาวิทยาลัยและประกาศนียบัตร มีศักดิ์ และสิทธิ์เช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกประการ จึงมีผู้ขอจัดตั้งและผู้เรียน

^๓ วิชัย ธรรมเจริญ, คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๔.

มากขึ้นตามลำดับ^๔ ต่อมา กระทรวงศึกษาธิการ อาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๕^๕ โดยให้โรงเรียนประเภทนี้สังกัดกรมการศาสนา แต่ในปัจจุบัน ย้ายมาสังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การจัดการศึกษาตามระเบียบนี้ เป็นการศึกษาประยุกต์ มีจุดมุ่งหมายให้พระภิกษุสามเณรที่สมัครเข้าเรียน ได้มีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรมควบคู่กันไป ในด้านการดำเนินงานนั้น มีคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริม ควบคุมกำหนดนโยบาย กำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุน ตลอดจนการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับ การดำเนินงาน และแต่งตั้งอนุกรรมการให้ปฏิบัติหน้าที่ ต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

สำหรับการจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ระดับมัธยมต้น และมัธยมปลาย ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ มีโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน ๔๐๓ โรง มีบุคลากรจำนวน ๕,๗๑๖ รูป/คน มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๔๑,๔๘๗ รูป และมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๑๔,๖๒๒ รูป รวมทั้งสิ้น ๕๖,๑๐๙^๖

๒.๒.๒ การบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนรู้ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบการศึกษาของสงฆ์ประเภทนี้ ภายใต้การควบคุมของสภาการศึกษาคณะสงฆ์ ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธาน และยังมีคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีโครงสร้างการบริหารดังนี้^๗

๑. สภาการศึกษาคณะสงฆ์

สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของมหาเถรสมาคมเมื่อ

^๔ มาณพ พลไพรินทร์, หลักการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๒๖.

^๕ กรมการศาสนา, ประวัติการศึกษาของสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๓), หน้า ๑๔๒.

^๖ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ปฏิทินการศึกษาแผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๔ (อัดสำเนา).

^๗ กิตติ ธีรสานต์, เทคนิคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ม.ต้น – ม.ปลาย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๕.

พ.ศ. ๒๕๑๒ ประกอบด้วยสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธาน แม่กองบาลี และแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นรองประธาน ๒ รูป นายกสภามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อธิการบดีสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เลขธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขธิการสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๘ รูป/คน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งตามคำกราบทูลของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ หน้าที่สำคัญของสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ คือ ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบายแผนงานโครงการต่างๆ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรและแบบเรียนตามโครงการศึกษาทุกระดับ พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนพิจารณาเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย รวมทั้งมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาอีกด้วย

๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีฐานะเป็นกรมขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้^๔

๑) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๒) รับสนองงาน ประสานงานและถวายการสนับสนุนกิจการของคณะสงฆ์ การบริหารการปกครอง

๓) เสนอแนวทางกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา

๔) ส่งเสริม ทำนุบำรุง รักษาศาสนาและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา

๕) ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลางทางพระพุทธศาสนา

๖) พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา

๗) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๘) ทำนุบำรุง ส่งเสริมการพุทธศาสนศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม

๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

^๔ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ปฏิทินการศึกษาแผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

สำหรับหน่วยงานราชการภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินั้น ประกอบด้วย กองกลาง กองพุทธศาสนา กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพุทธมณฑล สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม

๓. กองพุทธศาสนศึกษา

เป็นหน่วยงานที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ทำหน้าที่ดูแลการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยตรง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล จัดการศึกษาวิชาการ จัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และรับผิดชอบงานการศึกษา

๒) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้านศาสนาวิเคราะห์ทางวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งความรู้ที่เป็นระบบและอ้างอิงได้

๓) สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษาทุกประเภท

๔) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๔. คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

คณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนแม่กองธรรมสนามหลวง ผู้แทนแม่กองบาลีสนามหลวง ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนกรมวิชาการ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนไม่เกิน ๕ รูป/คน เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการที่เป็นผู้แทนกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามวรรคหนึ่ง และมาจากการคัดเลือกของผู้แทนกลุ่มโรงเรียนให้เป็นกรรมการคราวละ ๔ ปี กรรมการดังกล่าว อาจได้รับการคัดเลือก ได้อีก ไม่เกิน ๒ วาระ

๕. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

คณะกรรมการการบริหารกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วยผู้แทนโรงเรียนต่างๆ โรงเรียนละ ๑ ท่าน ยกเว้นกลุ่มโรงเรียนที่มีโรงเรียนไม่เกิน ๑๐ โรงเรียน ให้มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้^๕

- ๑) ผู้จัดการโรงเรียน
- ๒) ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่
- ๓) ครูคฤหัสถ์จากโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนละ ๑ ท่าน

ให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนเลือกประธานกรรมการ และรองประธานกรรมการ สำหรับรองประธานกรรมการ กลุ่มโรงเรียนใดมีโรงเรียน ๔๐ โรงเรียน ให้เลือก รองประธานได้ ๒ รูป และให้เลือกรองประธานเพิ่มขึ้นอีก ๑ รูป ต่อ ๒๐ โรงเรียน ที่เพิ่มขึ้นจาก ๔๐ โรงเรียน ส่วนตำแหน่งกรรมการและเลขานุการ ให้ประธานกรรมการเป็นผู้เลือก การเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ให้เลือกจากบุคคลในคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน เว้นแต่ประธานกรรมการ ในการแต่งตั้ง กรรมการศาสนาจะแต่งตั้งเฉพาะตำแหน่งประธานกรรมการ ส่วนตำแหน่งอื่นให้ประธานเป็นผู้แต่งตั้ง แล้วรายงานกรรมการศาสนาทราบ ผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ให้ดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี งบประมาณ ถ้าผู้ได้รับเลือกพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้เลือกผู้ดำรงตำแหน่งแทนจนครบวาระ สำหรับตำแหน่งประธานกรรมการ ถ้าวาระการดำรงตำแหน่งเหลือไม่ถึง ๖๐ วัน ไม่ต้องเลือกผู้ดำรงตำแหน่งแทน

คณะกรรมการผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ๑) กำหนดนโยบายการบริหารกลุ่มโรงเรียน ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ
- ๑) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพในการบริหารงานโรงเรียน และงานวิชาการให้มีมาตรฐานสูงขึ้นและอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน
- ๓) ติดตามและประเมินผลการบริหารโรงเรียนและรายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ
- ๔) ดำเนินการอื่นๆเพื่อพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้เจริญก้าวหน้า

^๕ วิชัย ธรรมเจริญ, คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๓๓-๓๔.

๒.๓ ประวัติโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

ในตอนนี้ได้รวบรวมประวัติของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ในด้านความเป็นมา วัตถุประสงค์ การจัดการศึกษา อาคารสถานที่ สภาพชุมชน สภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษา บุคลากร บทบาทของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน แผนงานในอนาคต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม^{๑๑}

วัดโสธรวราราม เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิด วรวิหาร ถือว่าเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองมาช้านาน มีอายุราว ๒๐๐ กว่าปีมาแล้ว และเป็นวัดที่ประดิษฐานองค์หลวงพ่อพระพุทธรูป นับถือกันว่าเป็นพระพุทธรูปที่ “ศักดิ์สิทธิ์” และเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

ด้านการศึกษาวัดโสธรวรารามวรวิหาร ให้การสนับสนุนการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งแผนกธรรม บาลี สามัญศึกษา และได้พัฒนาการศึกษาตามหลักสูตรต่างๆมาโดยตลอดจะเห็นได้จากเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เปิดเป็นโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาวัดไตรมิตรวิทยาราม สาขา ๒ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้เปิดการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๓-๔ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จนถึงปีการศึกษา ๒๕๓๔ และปีการศึกษา ๒๕๓๕ วัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้เปิดการศึกษาในลักษณะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยมีพัฒนาการตามลำดับดังนี้

พ.ศ. ๒๔๖๘ พระมหาก่อ เขมทสุสี ป.ธ. ๙ เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นครั้งแรก ชื่อว่า “สำนักศึกษาปริยัติธรรมประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา”

พ.ศ. ๒๕๐๑ พระราชเขมากร (ก่อก เขมทสุสี ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้เปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษามาเป็นการศึกษาปริยัติธรรม แผนกบาลีสามัญศึกษา ชื่อว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมวัดไตรมิตรวิทยาราม สาขา ๒ วัดโสธรวราราม” มีพระครูโสภณบรรณาสาร (อายุทธ ป.ธ. ๕) เป็นอาจารย์ใหญ่

พ.ศ. ๒๕๑๕ พระราชพุทธรังสี (จิรบุญโญ ด.เจียม กุลละวณิชย์) เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหารได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนใหม่ ชื่อว่า “โรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่วัดโสธรวราราม” ขึ้นเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่แบบชั้นเรียน แบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ การศึกษาระดับ ๓ (ป. ๖) และการศึกษาระดับ ๔ (ม. ๓) ซึ่งมีพระราชพุทธรังสี เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร ภายหลังเป็น

^{๑๑} พระครูพิพิธวิทยารกิจ (และคณะ), ๘๑ ปี พระราชมงคลวุฒาจารย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง), ๒๕๔๓, หน้า ๓๑-๓๓.

พระราชกฤษฎีกาชั้นธรรม ในราชทินนามที่ พระธรรมเสนานี เป็นครูใหญ่ พระมหาเจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ. ๙ ภายหลังเป็นพระราชกฤษฎีกาชั้นสามัญที่ พระศรีสังฆาณมุนี เป็นนายทะเบียนและเป็นผู้ทำการ แทนครูใหญ่ตลอดมา

พ.ศ. ๒๕๓๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (จิตฺตฺพลฺ โณ ค.เจียม กุลละวณิชย์) เจ้าอาวาส วัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้ดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขึ้นใหม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการได้ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ชื่อว่า “โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม” สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๓) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๖) โดยมี พระพรหมคุณาภรณ์เป็นผู้จัดการโรงเรียน พระมหาสมศักดิ์ ปสนฺโน ป.ธ. ๔ เป็นครูใหญ่ การเรียนการสอน ใช้ศาลาการเปรียญและหอฉันเป็นห้องเรียนและสำนักงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

พ.ศ. ๒๕๓๖ พระครูพิพิธวิทยารกิจ (สมศักดิ์ ปสนฺโน ป.ธ.๔) ภายหลังเป็นพระราชกฤษฎีกาชั้นสามัญที่ พระปริยัติกิจวิธาน เป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นผู้บริหารและจัดการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๘ พระพรหมคุณาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร ได้ดำเนินการสร้างอาคารเรียนคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๓ ชั้น บนเนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน ๑๕ ตารางวา เปิดดำเนินการเรียนการสอน พ.ศ. ๒๕๓๘

พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชมงกุฎมาจารย์ (สุธีร์ สุนทโร ป.ธ.๔) เจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร เสนอขอแต่งตั้ง พระพิพัฒน์กิจวิธาน (สุดใจ กนฺตจารี) รองเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหาร ภายหลังเป็นพระราชกฤษฎีกาชั้นราชที่ พระราชสิทธิวิมล เป็นผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

พ.ศ. ๒๕๔๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริมการศึกษาด้านภาษาบาลีอันเป็นภาษาหลักที่ใช้ถ่ายทอดพระพุทธพจน์ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลีเป็นอย่างดี และเพื่อธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา โดยจัด “โครงการบาลีนำร่อง” ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ บาท (หกแสนบาทถ้วน) โดยมีพระครูพิพิธวิทยารกิจ (สมศักดิ์ ปสนฺโน ป.ธ.๔) อาจารย์ใหญ่เป็นหัวหน้าโครงการ และมอบให้พระครูวิจิตรสรการ (ปรีดี ปญฺญโร ป.ธ.๔) ภายหลังเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอกที่ พระครูปริยัติปัญญาทร (พจล.ชอ.) เป็นหัวหน้าหมวดวิชา ตั้งแต่เริ่มโครงการบาลีนำร่อง พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๓) ทำให้มีผู้สอบบาลีสนามหลวงได้ติดอันดับ ๑ ใน ๕ ของประเทศตลอดมา

การบริหารและการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็เหมือนกับการบริหารการจัดการโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป ก็จะต้องจัดหาทั้งบุคคล (Man) วัสดุอุปกรณ์ (Material) เงิน (Money) การจัดการ (Management) และอื่นๆอีกหลายอย่าง มาช่วยในการ

ดำเนินการ ครูส่วนใหญ่ที่ทำการสอนในโรงเรียนประเภทนี้จะมีทั้งพระภิกษุ สามเณรและฆราวาส ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่อาศัยเวลาว่างหลังราชการมาช่วยถวายเป็นความรู้หรือสอนเสริมให้กับภิกษุ สามเณรที่เป็นนักเรียน โดยทางโรงเรียนก็จะจัดค่าตอบแทนให้ตามสมควร แต่ไม่ถือว่าเป็นเงินเดือน เพราะถ้าเป็นเงินเดือน จะต้องจ่ายเต็มอัตราจ้างตามวุฒิทางการศึกษา เหมือนโรงเรียนของรัฐบาลทั่วไป เนื่องจากงบประมาณที่ได้มาในการบริหารโรงเรียนนั้น ส่วนมากจะมาจากการบริจาค และการเสียดสของผู้มีจิตศรัทธา ส่วนงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้มา ก็คงไม่เพียงพอต่อการบริหารงาน เพราะฉะนั้น ผู้ที่จะจัดตั้งโรงเรียนประเภทนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เสียสละอย่างมาก จึงจะจัดตั้งขึ้นมาได้ เพราะเป็นการรับภาระจากลูกของชาวบ้านที่ส่วนมากขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจะต้องดูแลพวกเขาเหล่านี้ในทุกด้าน เช่น ที่พักอาศัย ปัจจัย ๔ เครื่องอุปโภคบริโภคทุกอย่าง เป็นต้น ความเป็นอยู่ทุกอย่าง ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในทุกเรื่อง ถ้าสำนักเรียนหรือวัดใดมีประชาชนผู้มีจิตศรัทธาเข้าวัดนั้นมาก ทางวัดก็จะจัดสวัสดิการให้กับภิกษุสามเณรได้อย่างสมบูรณ์ หรือเงินค่าตอบแทนแก่คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ก็จะให้ได้มากตามสมควรแก่ฐานะของแต่ละวัดหรือสำนักเรียนนั้นๆ

๒.๓.๒ หลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ที่ใช้สอน

ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี ๘ กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศและมีวิชาพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย วิชาภาษาบาลี และวิชาธรรมวินัย เป็นวิชาเฉพาะ ในส่วนของวิชาสามัญใดที่ขัดต่อพระธรรมวินัยหรือไม่เหมาะสมต่อสมณะ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและทำความเข้าใจกับกระทรวงศึกษาธิการ เช่น พลศึกษา ก็ปรับเป็น ธรรมะภาคปฏิบัติ เป็นต้น

จัดการเรียนการสอนในภาคเช้า เป็นวิชาภาษาบาลี ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ ถึง ๑๐.๓๐ น.

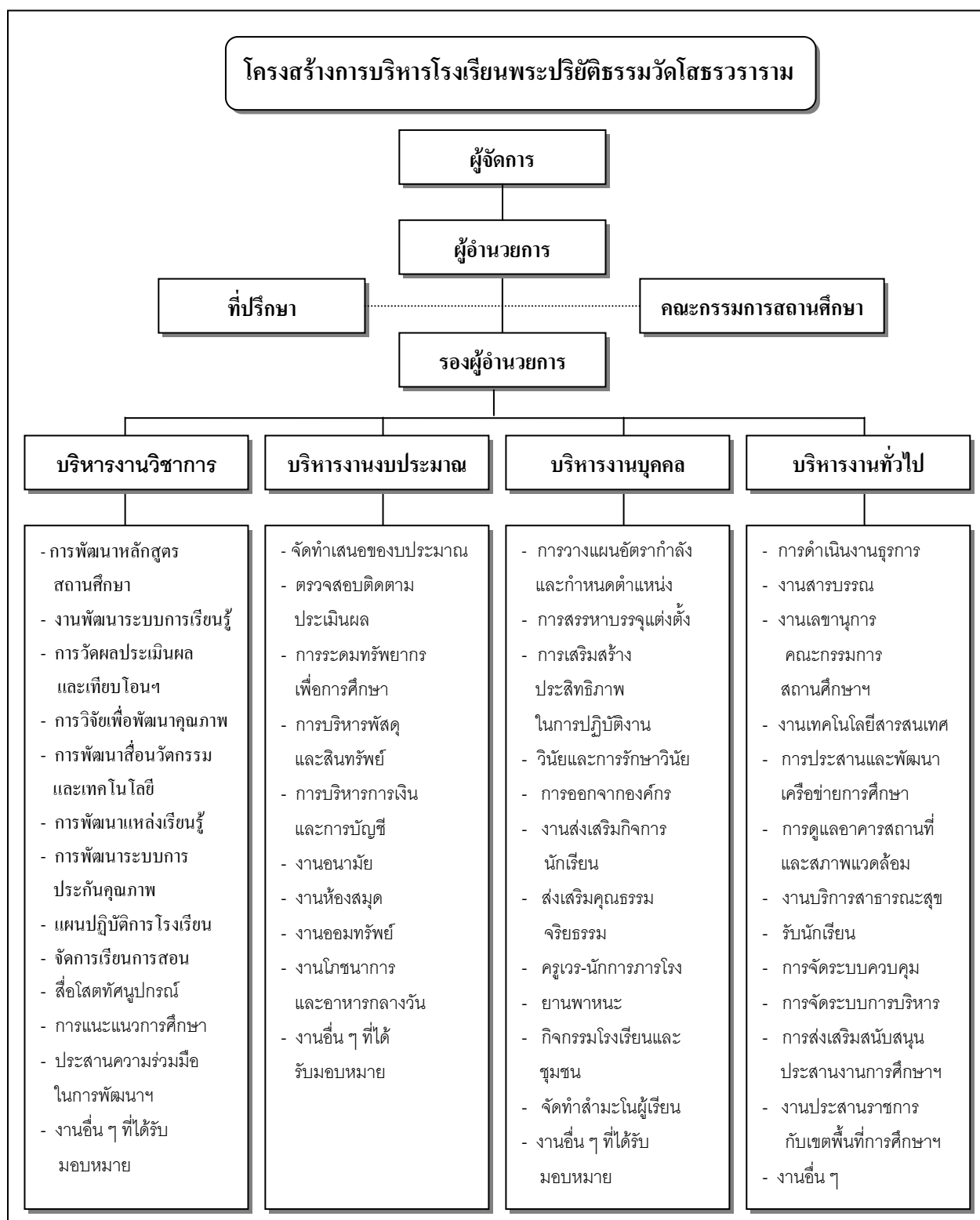
จัดการเรียนการสอนในภาคบ่าย เป็นวิชาสามัญศึกษา ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๒๐ น.

ส่วนในภาคค่ำ เป็นวิชาธรรมะ(นักธรรม ตรี โท เอก) ตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐-๒๑.๐๐ น.

๒.๓.๓ โครงสร้างการบริหารของโรงเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามได้จัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารงาน แบ่งออกเป็น ๔ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงานบุคคลและฝ่ายบริหารงานงบประมาณ โดยโครงสร้างองค์กรและการบริหารงานนี้ มีความสอดคล้องกับการพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้ได้มาตรฐานการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมี

แ ผ น ญ มิ ป ร ะ ก อ บ คั ง นี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ โครงสร้างการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
สถิติจำนวนบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๓๕ - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น – ปลาย	รวม ๑๒๔ รูป
- ครู/เจ้าหน้าที่	รวม ๒๖ รูป/คน
พ.ศ. ๒๕๕๓ - นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น – ปลาย	รวม ๓๕๕ รูป
- นักเรียนแผนกนักธรรม	รวม ๓๒๕ รูป
- นักเรียนแผนกบาลี	รวม ๔๔๖ รูป
- ผู้บริหาร/ครู/เจ้าหน้าที่	รวม ๖๐ รูป/คน

ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่

ผู้จัดการ พระราชมงคลรังษี (ประยงค์ ปิยะบุญ) เจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม

ผู้อำนวยการ พระปริยัติกิจวิธาน (สมศักดิ์ ปสนโน) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม

รองผู้อำนวยการ พระครูปริยัติปัญญารุท ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสธรวราราม

การศึกษาได้เจริญรุ่งเรืองมาโดยตลอด ในแต่ละปีมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยเฉลี่ยนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ ๘๐ มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพักอาศัยอยู่ในวัดโสธรวรารามวรวิหาร ประมาณร้อยละ ๕๕ การจัดการศึกษาเป็นแบบผสมผสานระหว่างวิชาการทางพระพุทธศาสนากับสามัญศึกษา ซึ่งนักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้ต้องศึกษาพระปริยัติธรรม ๓ แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๓) มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน ๓๕๕ รูป โดยไม่เสียค่าบำรุงการศึกษาตลอดหลักสูตร

๒.๓.๔ อาคารสถานที่^{๑๑}

๑. ที่ดินของวัดทั้งหมด ๑๓๐ ไร่ ๒ งาน ๘๘.๓๓ ตารางวา ใช้เป็นสถานที่สร้างอาคารโรงเรียน จำนวน ๔ ไร่ ๑ งาน ๑๕ ตารางวา

๒. อาคาร ๑ เป็นอาคารเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๓ ชั้น จำนวน ๒๖ ห้องเรียน ขนาดกว้าง ๓๕ เมตร ยาว ๕๖ เมตร มีถังเก็บน้ำใต้ตัวอาคารลึก ๓- เมตร เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๓๘ เปิดใช้งาน พ.ศ. ๒๕๓๙ สภาพปัจจุบันใช้การได้ดี โดยแบ่งพื้นที่การใช้สอย ดังนี้

ชั้นที่ ๑ ประกอบด้วยห้องประชุมพุทธรังสี (สุธีร์ สุนทโร) ห้องสมุด ห้องพัสดุครุภัณฑ์ ห้องพักรับรอง และห้องน้ำ ห้องสุขา

^{๑๑} พระครูพิพิธวิทยารกิจ (และคณะ), ๘๑ ปี พระราชมงคลญาณจารย์, หน้า ๒๐.

ชั้นที่ ๒ ประกอบด้วย ห้องผู้บริหาร สำนักงานกลาง ห้องพักรูแผนกธรรม – บาติ ห้องพักรูแผนกสามัญ สำนักงานศิษย์เก่าสำนักวัดโสธร ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องเรียน และห้องน้ำ ห้องสุขา

ชั้นที่ ๓ ประกอบด้วย ห้องเรียน สำนักงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้องเรียนคณะพุทธศาสตร์ วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา และห้องน้ำ ห้องสุขา

๓. อาคาร ๒ เป็นหอพัก (กุฏิ) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๒ ชั้น จำนวน ๓๒ ห้อง ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๕๔ เมตร มีถึงเก็บน้ำได้ตัวอาคารลึก ๓ เมตร เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๑๒ เปิดใช้ พ.ศ. ๒๕๑๓ สภาพปัจจุบัน สภาพแข็งแรงใช้การได้ดี

๔. อาคาร ๓ เป็นหอพัก (กุฏิ) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๒ ชั้น จำนวน ๓๒ ห้อง ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๕๔ เมตร มีถึงเก็บน้ำได้ตัวอาคารลึก ๓ เมตร เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๑๓ เปิดใช้งาน พ.ศ. ๒๕๑๔ สภาพปัจจุบัน สภาพแข็งแรงใช้การได้ดี

๕. อาคาร ๔ เป็นหอพัก (กุฏิ) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๒ ชั้น จำนวน ๓๒ ห้อง ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๕๔ เมตร มีถึงเก็บน้ำได้ตัวอาคารลึก ๓ เมตร เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๑๔ เปิดใช้งาน พ.ศ. ๒๕๑๕ สภาพปัจจุบัน สภาพแข็งแรงใช้การได้ดี

๖. อาคาร ๕ เป็นหอพัก (กุฏิ) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย ๓ ชั้น จำนวน ๑๐๘ ห้อง ขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๕๖ เมตร เริ่มสร้าง พ.ศ. ๒๕๔๔ เปิดใช้งาน พ.ศ. ๒๕๔๕ สภาพปัจจุบันใช้การได้ดี

๒.๓.๕ สภาพชุมชน

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ตั้งอยู่ในบริเวณวัดโสธรวรารามวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีชุมชนล้อมรอบและตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับราชการ ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว

ด้วยเศรษฐกิจ ถือว่าประชากรส่วนใหญ่มีฐานะทางความเป็นอยู่ที่ดีมั่นคง ประกอบอาชีพรับราชการ ทำธุรกิจส่วนตัว เศรษฐกิจจึงถือว่าอยู่ในขั้นดี

ด้านคมนาคม การเดินทางสะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ สายกรุงเทพฯ – ฉะเชิงเทรา การเดินทางมี ๓ เส้นทางด้วยกัน คือ ทางรถยนต์ สายฉะเชิงเทรา–หมอชิต และสายฉะเชิงเทรา–เอกมัย ทางรถไฟ สายฉะเชิงเทรา – หัวลำโพง

ด้านการเกษตร ประชากรส่วนหนึ่งประกอบอาชีพกสิกรรม ทำสวน ทำนา เลี้ยงกุ้ง ค้าขาย และอุตสาหกรรม เป็นต้น

๒.๔ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ หลักทฤษฎีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใดๆ ซึ่งสามารถวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั่วไป หรือคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม หรือเกิดจากการสอน การทำภารกิจจัดการศึกษานั้นเป็นการทำงานเชิงระบบ คือมีตัวป้อน เช่น ผู้เรียน บุคลากรและวัสดุต่างๆ มีกระบวนการที่เป็น การประสานสัมพันธ์ระหว่างตัวป้อนต่างๆ ให้เกิดการทำงานที่ เรียกว่า การจัดการเรียนการสอน เพื่อไปสู่เป้าหมายและมีผลผลิต^{๑๒} ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นคุณภาพเพื่อให้คนมีชีวิตอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น ต้องย้อนกลับมาดูที่ผลผลิตของหลักสูตร นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรดังกล่าว โดยทั่วไปผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็น ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวที่บ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากระบบการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ หรืออาจเป็นเกรดที่ได้ที่โรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรือ อีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไปเพียงครั้งเดียว

จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของบุคคลซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ การศึกษา ค้นคว้า และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมและความสำเร็จด้านอื่น ๆ ประกอบกัน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นส่วนสำคัญในการบ่งบอกประสิทธิภาพทางการจัดการเรียนการสอนและความสำเร็จของหลักสูตรนั่นเอง

^{๑๒} ชัยวัฒน์ เน้นอุดร, การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างไฟฟ้าตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้บริหาร กรณีศึกษาโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,๒๕๔๗),หน้า ๖.

๒.๔.๒ แนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาสนใจองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยอมรับว่า การที่บุคคลมีระดับสติปัญญาเท่ากัน มิได้หมายความว่า จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน เพราะการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จทางการเรียนได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ดังที่ Havighurst ได้กล่าวถึงข้อสรุปของเทอร์แมน (Terman) ว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของแต่ละบุคคลที่มีระดับสติปัญญาเท่ากัน ส่วนใหญ่เนื่องมาจากองค์ประกอบที่ไม่ใช่ สติปัญญา ดังที่ Prescott ได้สรุปองค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้^{๙๓}

๑. องค์ประกอบด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะท่าทางของร่างกาย

๒. องค์ประกอบด้านความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

๓. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน

๔. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน

๕. องค์ประกอบด้านพัฒนาการตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ แรงจูงใจ

๖. องค์ประกอบด้านการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงอารมณ์

บลูม (Bloom)^{๙๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามีตัวแปร ๓ ประการที่เกี่ยวข้องคือ

๑. พฤติกรรมด้านความรู้ความคิด หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยความสามารถ พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนและความถนัด

^{๙๓} ชูติมา ศรีแก้ว, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๗.

^{๙๔} Benjamin S. Bloom, **Human characteristics and school learning** (new york: McGraw-Hill book company, 1976), 4-160.

๒. คุณลักษณะทางด้านจิตใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติต่อเนื้อหา สถาบัน ระบบการเรียนการสอน และการยอมรับความสามารถของตนเอง

๓. คุณภาพการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพของผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อบกพร่องและการรู้ผลสะท้อนกลับของการกระทำของตนเองว่าถูกต้องหรือไม่

เบญจภา สุธะพินทุ^{๕๕} ได้สรุปถึงปัญหาที่ทำให้นักเรียนออกกลางคันที่มีผลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เกิดจากสาเหตุหลายองค์ประกอบเชื่อมโยงกันดังนี้

๑. องค์ประกอบเกี่ยวกับนักศึกษา ได้แก่ ทศนคติต่อวิชาชีพ ความสัมพันธ์ในกลุ่ม

๒. องค์ประกอบเกี่ยวกับผู้ปกครอง ได้แก่ ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว การศึกษาของบิดามารดา

๓. องค์ประกอบเกี่ยวกับผู้สอน ได้แก่ การเตรียมการสอน ความตั้งใจสอน เทคนิคการสอน บุคลิกภาพผู้สอน วิธีการประเมินผล

๔. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ได้แก่ การบริการ การบริหารจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน

สุรพันธ์ ตันศรีวงษ์^{๕๖} ได้จัดกลุ่มปัญหาที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

๑. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ความพร้อมในการเรียน ความสามารถของตัวนักเรียนเอง และแม้กระทั่งความแตกต่างระหว่างบุคคลก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ อันอาจทำให้การเรียนของนักเรียนไม่สามารถประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้บุคคลแตกต่างกันนั้นเกิดจาก ๒ สาเหตุใหญ่ๆคือ ทางด้านกรรมพันธุ์ ได้แก่ ระดับสติปัญญา อัตราการเจริญเติบโต ความบกพร่องทางร่างกาย ทางจิตและทางสมอง ทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ฐานะความเป็นอยู่ การอบรมเลี้ยงดู การให้การศึกษา สภาพสังคม อาหารการกิน

^{๕๕} เบญจภา สุธะพินทุ, สาเหตุของการสูญเปล่าทางการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยของเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๖), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๕๖} สุรพันธ์ ตันศรีวงษ์, วิธีการสอน ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๓๑), หน้า ๒-๕.

๒. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้สอน ซึ่งอาจจะจำแนกลักษณะของปัญหาที่เกี่ยวกับตัวผู้สอนได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความไม่แจ่มแจ้งของเนื้อหาในหลักสูตร ผู้สอนไม่มีความตั้งใจสอน ผู้สอนขาดทักษะในการสอน

๓. ปัญหาในด้านการจัดและการบริหารงานในสถานศึกษา ปัญหาด้านนี้เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีผลอย่างมากต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ด้านงบประมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้สอน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

๔. ปัญหาด้านหลักสูตร ได้แก่ เป้าหมายของหลักสูตรไม่ชัดเจน กระบวนการในการสร้างหลักสูตรไม่ถูกต้องตามหลักและวิธีการ ขาดการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ หลักสูตรไม่สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่กล่าวมา พบว่า แต่ละทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แตกต่างกันไป จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่หลากหลาย มีมากกว่าที่จะประกอบด้วยองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เมื่อสรุปเป็นปัจจัยหลักๆ จะได้ว่าปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น ประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับตัวนักเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับครูผู้สอน ปัจจัยเกี่ยวกับทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารและการบริการของโรงเรียน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเหล่านั้นต่อไป

สุภาพรณ โคตรจรัส^{๑๑} ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. องค์ประกอบด้านคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ประกอบด้วย

๑) องค์ประกอบด้านปัญญา ได้แก่ เชาวนปัญญา ความถนัด ความรู้พื้นฐาน หรือความรู้เดิมของนักเรียน

๒) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน ความสนใจ ทักษะคติ และนิสัยในการเรียน ความนึกคิดเกี่ยวกับตน การปรับตัว และลักษณะทางบุคลิกภาพอื่นๆ

๒. องค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ วัฒนธรรมกลุ่ม สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ที่อยู่อาศัย ความคาดหวังของบิดามารดา ลักษณะและบรรยากาศของสถานที่เรียน รวมทั้งหลักสูตร และคุณภาพของการสอน

^{๑๑} สุภาพรณ โคตรจรัส, “สุขภาพจิต”จิตวิทยาในการดำรงชีวิต, เล่มที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๒๖๐.

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม^{๔๔} กล่าวถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ระดับความสำเร็จที่รับจากการเรียนซึ่ง ได้ประเมินผลจากสองวิธีคือ

๑. กระบวนการที่ได้จากแบบทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป

๒. กระบวนการที่ได้จากกรณีศึกษาของสถาบันการศึกษาซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลายาวนาน

พระมหาชลอ ขยติทุโธ^{๔๕} ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ต่อ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ ตำบลบ้านหวด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” พบว่า องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้แก่ ปัจจัยด้านระบบและรูปแบบการบริหารการศึกษาที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย และทฤษฎีการบริหารงาน, ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำที่มีความโดดเด่นและเป็น แบบอย่างที่ดีในด้านคุณลักษณะ รวมทั้งเป็นผู้มีผลงานดีเด่นในด้านต่าง ๆ , ปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อม ซึ่งวัดตั้งอยู่ในทำเลที่ดี มีภูมิทัศน์ที่สวยงามและเป็นที่ตั้งของโบราณสถาน เป็นที่ เจริญศรัทธาของผู้ที่เข้ามาภายในวัด, ปัจจัยด้านบุคลากร โดยแต่ละฝ่ายจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายด้วยความขยัน เสียสละ และเคารพซึ่งกันและกัน, ปัจจัยด้านงบประมาณ มีการจัดตั้ง มูลนิธิ กองทุนการศึกษา เพื่อนำดอกผลมาใช้ในการบริหารการศึกษา, ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีการ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้สอนและผู้เรียนเป็นอย่างดี เช่น ครูสอนได้รับนิยัตติประจำเดือน รวมถึงทุนการศึกษาต่อ ผู้เรียนก็ได้รับทุนการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ, ปัจจัยด้านการเรียนการสอน มีการเรียนการสอนตลอดทั้งปี เน้นไปที่ให้นักเรียนสามารถสอบได้ภายในปีเดียว

๒.๔.๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในตอนนี้ได้รวบรวมแนวคิด เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน รวมทั้งการจัดการศึกษาในสถาบันการศึกษาให้ดีขึ้นมีคุณภาพเพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพ จะประสบ ผลสำเร็จอย่างเต็มที่หรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็น

^{๔๔} อัจฉรา สุขารมณ์ และ อรพินท์ ชูชม, การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำกว่าระดับความสามารถกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๐), หน้า ๑๐.

^{๔๕} พระมหาชลอ ขยติทุโธ, ปัจจัยที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ ตำบลบ้านหวด อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ก.

ผลผลิตของสถาบันการศึกษานั้นๆ จากการศึกษาเอกสาร และค้นคว้าผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะอยู่ในระดับใดนั้น มีส่วนที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านการบริหารทั่วไป

ความสำคัญของการบริหารทั่วไป

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวไว้ว่า ^{๒๐}ปัจจุบันมนุษย์ต่างรวมกันทำงานเป็นกลุ่มในลักษณะองค์การต่าง ๆ ซึ่งนับได้ว่า เป็นวิธีเดียวที่ช่วยให้มนุษย์สามารถเพิ่มกำลังความสามารถในการผลิตเพื่อตอบสนองสังคมมนุษย์ได้มากขึ้น ปัญหาสำคัญของการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว นั้น คือ ปัญหาของการรวมกลุ่มทรัพยากรทั้งที่เป็นวัตถุ และตัวคนให้สามารถรวมกันผลิตในลักษณะขององค์การที่มีความหมายและมีประสิทธิภาพได้ ขณะเดียวกัน กลุ่มหรือ องค์การดังกล่าว ก็ควรที่จะดำเนินไปโดยสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด จนสามารถเติบโตและอยู่รอดได้ภายใต้ภาวะของระบบใหญ่ที่แวดล้อมองค์การอยู่ เพื่อให้้องค์การสามารถคงอยู่เพื่อรับใช้สังคมมนุษย์ได้ตลอดกาล ปัญหาที่จะต้องปฏิบัติให้ลุล่วงไปนี้เองเรียกว่า งานบริหารหรือการจัดการ ซึ่งหมายถึงภาระหน้าที่ของบุคคลที่ปฏิบัติตนเป็นผู้บริหารจะต้องเข้ามาทำหน้าที่จัดระเบียบ และดำรงไว้ซึ่งสภาพภายในตัวคน วัสดุเงินทุนของกลุ่ม หรือหน่วยงานให้ได้มากที่สุด ผู้บริหารที่เป็นผู้นำของกลุ่มจำเป็นต้องสนใจติดตามตลอดเวลา และจะต้องพยายามนำองค์การให้สามารถปรับตัว และเลือกประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่โดยนัยแห่งความสำคัญขององค์การที่มีต่อสังคมดังกล่าวมา การศึกษาเรื่องการจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นและน่าศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพิจารณาในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคม แท้จริงแล้วบทบาทและความสำคัญของการบริหารนั้น มีความคู่กับอารยธรรม และการดำรงชีพของมนุษย์ เพราะเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่มมีหัวหน้าปกครอง บังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะความรู้ความสามารถมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในระหว่างพวกเขาและเผ่าเดียวกัน โดยมีจารีตประเพณี และวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำกับความประพฤติ เมื่อกลุ่มสังคมขยายตัวเติบโตมีความซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์ก็เริ่มสร้างและวางระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และความเชื่อถือ โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อยสงบสุข ขึ้นในสังคมนั้น ซึ่งอาจสรุปถึงความสำคัญของการบริหารได้ ดังนี้

^{๒๐} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, (พิมพ์ครั้งที่ ๖), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒-๑๓.

๑) การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่กับการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก

๒) จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านการบริหารให้กว้างขึ้น

๓) การบริหาร เป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม วิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลง และก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น

๔) การบริหาร เป็นวิธีการที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

๕) การบริหาร จะช่วยชี้ให้ทราบแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

๖) การบริหาร มีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร ฉะนั้นความสำเร็จของการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อม ทางสังคม และวัฒนธรรมทางการเมือง

๗) การบริหาร ต้องใช้การตัดสินใจสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เอง ที่เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารรวมทั้งความเจริญเติบโตของการบริหาร

๘) ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์กร ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารเสมอ ดังนั้น การบริหาร จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต้องการดำรงชีพอย่างฉลาด

จากความสำคัญดังกล่าว การบริหารทั่วไปในการบริหารงานทุกอย่างมักจะมีการแยกประเภทของงานออกเป็นหมวดเป็นหมู่เป็นกองเป็นฝ่ายเพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อประสานงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ก็จัดให้มีงานการบริหารทั่วไป โดยอาศัยบุคลากรที่เป็นพระสงฆ์สามเณรอาสาสมัครร่วมกันในการจัดการ การบริหารงานทั่วไป ซึ่งก็เป็งานอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้การบริการผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในองค์กร หรือสำนักงานนั้นการบริการจะต้องดีและให้มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นนักบริหารที่ดี มีคุณธรรมสูง ได้มีหน่วยงานวิชาการหลายแห่งได้ให้ความหมายขอบข่ายของงานบริหารทั่วไปไว้ดังนี้

พระเทพโสภณ^{๒๑} (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึงการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting things done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นเป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

กมล ภูประเสริฐ และคณะ^{๒๒} กล่าวว่า ในปัจจุบันมีคำศัพท์ที่ใช้อยู่สองคำ คือ การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) ทั้งสองคำมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่นิยมใช้ต่างสถานการณ์กัน คือ “การบริหาร” มักใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะ หรือการบริหารราชการ ส่วนคำว่า “การจัดการ” มักใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน เนื่องจากการศึกษาเป็นกิจการที่มุ่งประโยชน์สาธารณะและจัดเป็นส่วนหนึ่งของราชการ เราจึงใช้คำว่าการบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหาร หมายถึง บริการประเภทหนึ่งที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกันทำภารกิจให้บรรลุตามเป้าหมาย

กรมการศาสนาให้ความหมายว่า^{๒๓} การบริหารทั่วไป หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการกำหนดงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเราเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการทางการศึกษา การดำเนินการต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ และจะต้องสอดคล้องกับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ด้วย อาทิ

กรมสามัญศึกษา^{๒๔} ได้ให้ความหมายของ การบริหารทั่วไปว่าเป็นขอบข่ายหรือภารกิจหนึ่งที่กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในการสังกัดทุกโรงเรียนได้ถือปฏิบัติ ได้กำหนดหัวข้อไว้ ได้แก่

๑. การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน คือ การกำหนดหรือ จัดทำงานโครงการให้เป็นรูปแบบตามนโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียนไว้เป็นแนวปฏิบัติล่วงหน้า แผนปฏิบัติการดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของโรงเรียน และท้องถิ่น มี

^{๒๑} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *พุทธวิธีบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วินดาต้าโปรดักส์, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๒๒} กมล ภูประเสริฐ และคณะ, *การบริหารและการจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๒๓} กรมการศาสนา, *สำนักนโยบายนและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, การศึกษาของคณะสงฆ์*, (กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, ๒๕๒๕), หน้า ๖.

^{๒๔} กรมสามัญศึกษา, *คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนและคณะกรรมการสามัญศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, ๒๕๓๐), หน้า ๓ – ๕.

คณะทำงานและการดำเนินการได้ตามกำหนด มีการประเมินผลหลังการปฏิบัติรายงาน และเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

๒. การจัดองค์การ คือ การจัดทำแผนภูมิสายงานการบริหารโรงเรียน และจะต้องจัดแบ่งหน่วยงานย่อย ให้ตรงตามแผนภูมิดังกล่าว การจัดทำแผนภูมินั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ อาจจะมีหน่วยงานย่อยแตกต่างกันออกไป แต่ที่เหมือนกันและขาดไม่ได้ คือ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและการมอบหมายงานจะต้องมีการกำหนดงานในหน้าที่ครบทุกงานตามแผนภูมิของโรงเรียน การมอบงานจะต้องออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร แจ้งหรือประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วกันนอกจากนั้นผู้บริหารจะต้องหมั่นติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถ เกิดผลดีต่อการทำงาน

๓. การจัดระบบสารสนเทศ คือ การดำเนินการด้านระบบสารสนเทศ และการพัฒนาระบบงานสารสนเทศ การดำเนินการด้านระบบสารสนเทศนั้น โรงเรียนต้องแต่งตั้งคณะทำงานให้มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน และนำข้อมูลที่ได้รับมาจำแนกผ่านการวิเคราะห์อย่างถูกต้อง เป็นปัจจุบันจัดเข้าระบบสารสนเทศที่สามารถเรียกใช้เพื่อนำไปแก้ปัญหาและพัฒนางานของโรงเรียนได้ ส่วนการพัฒนาระบบสารสนเทศนั้นจะต้องพัฒนาทั้งคน วัสดุอุปกรณ์ และเครือข่ายให้สามารถเรียกใช้ได้ บุคลากรจะต้องมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างดี มีที่ตั้งของศูนย์สารสนเทศชัดเจน เป็นสัดส่วน มีระบบเครือข่ายที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ได้เต็มที่

กัญญา สาร^{๒๕} ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารกิจการทั่วไปนั้นเริ่มตั้งแต่การสำรวจนักเรียนที่มีอายุในเกณฑ์บังคับ การรับเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน การแบ่งกลุ่มแบ่งชั้น กิจกรรมนักเรียน ตลอดจนการบริการและสวัสดิการที่โรงเรียนจัดให้แก่ นักเรียน

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์^{๒๖} จึงได้แบ่งงานการบริหารทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้การ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

^{๒๕} กัญญา สาร, หลักการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๒๐๗.

^{๒๖} วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๗), หน้า ๕-๘.

๒. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา และมีขอบข่าย / ภารกิจ ดังนี้

- ๑) การดำเนินงานธุรการ
- ๒) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๓) งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- ๔) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- ๕) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- ๖) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- ๗) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
- ๘) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- ๙) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน
- ๑๐) การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- ๑๑) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- ๑๒) งานส่งเสริมงานกิจการนักศึกษา การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- ๑๓) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคลชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- ๑๔) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- ๑๕) การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน
- ๑๖) งานบริหารสาธารณะสุข
- ๑๗) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

จึงสรุปได้ว่า การบริหารทั่วไปนั้นสำคัญต่อหน่วยงานหรือองค์กรหรือสำนักงานเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงานหรือการดูแลอาคารสถานที่ การระดมทรัพยากรและการบริการสาธารณะชนหรืองานชุมชนกับโรงเรียนผู้ปกครองนักเรียนก็ตาม ถ้าผู้บริหารมีหลักธรรมประจำใจแล้วหน่วยงานนั้นก็เจริญมั่นคงตลอดไป ในด้านโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้นการเข้ากับชุมชนดีมาก เพราะมีบุคคลให้ความเชื่อมั่นสูงในด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม แต่ด้านการจัดทำทะเบียนและด้านอื่น ๆ ยังต้องแก้ไขต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

จากความหมายและส่วนประกอบดังกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ เป็นวิธีการที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การที่จะบริหารงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานอย่างสูง เพราะการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกันไป ทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความแตกต่างในลักษณะเหล่านี้ ทำให้เกิดความหลากหลายขึ้นในตัวบุคลากร จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำกระบวนการบริหารมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้น และเป็นแรงจูงใจให้บุคลากรเหล่านั้นเกิด ความสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้

๒. ปัจจัยด้านหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้หลายทัศนะ ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์^{๒๖} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักสูตร ซึ่งหมายถึงทั้งที่เป็นข้อกำหนดการสอนและส่วนที่เป็นกระบวนการทั้งปวง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามข้อกำหนดนั้น

สันต์ ธรรมบำรุง^{๒๗} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรม หรือ ประสบการณ์กิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่จัดให้แก่แก่นักเรียน

สนอง ศิริกุลวัฒนา และคณะ^{๒๘} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง รายวิชา กิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทางโรงเรียนได้จัดให้แก่แก่นักเรียน อาจจะเป็นทั้งในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ ฉะนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กันกับหลักสูตรโดยใกล้ชิด

^{๒๖} กาญจนา คุณารักษ์, หลักสูตรและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑.

^{๒๗} สันต์ ธรรมบำรุง, หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เกรียงศักดิ์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๖.

^{๒๘} สนอง ศิริกุลวัฒนา และคณะ, คู่มือสอบบรรจุครู สปช. ๔๑, (กรุงเทพมหานคร : พัฒนาหลักสูตร, ๒๕๔๑), หน้า ๘๐.

ธำรง บัวศรี^{๓๐} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และประมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

ไพฑูรย์ ธีรโพธิ์^{๓๑} ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนการจัดประมวลประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาไปตามแนวที่พึงประสงค์

จากความหมายและส่วนประกอบดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชา กิจกรรม การเรียนการสอน โครงสร้างของเนื้อหา หรือประมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดไว้ให้แก่ผู้เรียน โดยสามารถยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับรายวิชาให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ตามหลักสูตร และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของหลักสูตร

มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรเอาไว้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์^{๓๒} ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ นั่นคือกำหนดจุดหมายปลายทางหรือลักษณะของผู้เรียนที่จะเป็นผลผลิตของการศึกษา เช่น ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้อะไร มีทักษะอะไร ตลอดทั้งบุคลิกภาพและเจตคติควรเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตามหลักสูตรจะถูกกำหนดโดยเป้าหมายทางการศึกษาอีกทางหนึ่ง เป้าหมายทางการศึกษาจะพยายามอธิบายถึงผลผลิตทางการศึกษาอย่างกว้างๆ ในขณะที่หลักสูตรจะกำหนดในรายละเอียดถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ ที่จะต้องเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเรียนการสอน

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์^{๓๓} ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียว

^{๓๐} ธำรง บัวศรี, **ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธนรัชการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๘.

^{๓๑} ไพฑูรย์ ธีรโพธิ์, **เอกสารประกอบการสอนกิจกรรมร่วมหลักสูตร**, (เพชรบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๔), หน้า ๒๗.

^{๓๒} สุมน อมรวิวัฒน์, **หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑), หน้า ๙๒.

^{๓๓} ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวทางปฏิบัติ**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), (ถ่ายเอกสาร), หน้า ๑๑.

กาญจนา คุณารักษ์^{๓๔} ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่การเรียนการสอน เป็นแบบตัวชี้้นำความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาการบริหารโรงเรียน โดยสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลอดจนความต้องการของชุมชน ประเทศ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้มีความรู้และศักยภาพ

นิภา เพชรสม^{๓๕} ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

๑. หลักสูตร เป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองดีและมีคุณภาพ เนื่องจากผู้เรียนหรือประชาชนคือผลิตผลของการศึกษา ดังนั้น คุณภาพของประชาชนจะดีหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ผ่านการศึกษามีคุณลักษณะอย่างไร หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนกับเบ้าหลอมบุคคล

๒. หลักสูตร เป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์อย่างไร และในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อะไร จัดการเรียนการสอนอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะทำให้เห็นภาพรวมของการจัดการศึกษาของชาติว่ามุ่งไปในทิศทางเดียวกัน

๓. หลักสูตรเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะบอกให้รู้ว่าควรพัฒนาผู้เรียนในด้านใดบ้าง จะสอนผู้เรียนด้วยเนื้อหาอะไร และควรจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ใดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๔. หลักสูตร เป็นมาตรฐานของการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประการ คือ

๑) มาตรฐานประการแรก สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนจะต้องสอนให้ถึงมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้

๒) มาตรฐานประการที่สอง หมายความว่า หลักสูตรจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

๕. หลักสูตร เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความสำเร็จก้าวหน้าของประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ดังนั้น ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันต่อ

^{๓๔} กาญจนา คุณารักษ์, หลักสูตรและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๔.

^{๓๕} นิภา เพชรสม, หลักสูตรและการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล, (เพชรบุรี : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๔๒.

เหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปอย่างได้ผลดียิ่ง

กรมวิชาการ^{๓๖} กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า มีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามจัดประมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของการศึกษา

จากความหมายและส่วนประกอบดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรมีส่วนสำคัญต่อการช่วยพัฒนา ผู้เรียนให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นแม่บทช่วยชี้แนะให้ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปจัดประมวลประสบการณ์ได้ถูกต้องตรงตามความต้องการของผู้เรียน จากกระบวนการและส่วนประกอบของทฤษฎีหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้นำหลักสูตรมาเป็นประเด็นศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เนื่องจากเห็นว่า การบริหารจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยหลักสูตรมาเป็นกรอบสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน สอดคล้องกับปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์^{๓๗} ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพ

๓. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือที่มนุษย์ได้คิดขึ้นเพื่อกำหนดอนาคตของการจัดการ บริการและประสานงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม คือดำเนินการกำหนดความมุ่งหมายของแผนงานโครงการ และงานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคคล โดยผู้บริหารต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการใช้ ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมี ประสิทธิภาพ และเป็นที่ยังพอใจด้วยกันทุกฝ่าย

สภาพแวดล้อมในห้องเรียน หมายถึง สถานที่และบุคคลภายในวัดที่ นักเรียนพำนักอยู่ขณะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม การศึกษาเล่าเรียนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัย

^{๓๖} กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของ ไทยในศตวรรษหน้า, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๓๗} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๕), หน้า ๓๘-๓๙.

ปัจจัยคือการจัดห้องเรียนให้ถูกส่วน หมายความว่า ต้องจัดสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศในชั้นเรียน ให้น่าเรียน ห้องเรียนต้องสะอาด สงบร่มเย็น อากาศถ่ายเทได้สะดวก ปราศจากเสียงรบกวน ควรจัดให้เป็นธรรมชาติหรือให้ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้เช่นกัน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา อาคารสถานที่

สภาพของสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการศึกษาเล่าเรียนที่ดี มีลักษณะ ๔ ประการ คือ

- ๑) ความสงบ
- ๒) ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ
- ๓) ความแปลกใหม่และเปลี่ยนแปลงไม่จำเจ
- ๔) ความสะอาดมีระเบียบและเรียบง่าย

๔ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู

สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะวิกฤติ สังคมไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนามนุษย์ ดังนั้น การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือการปฏิรูปการเรียนรู้ ในขณะที่หัวใจการปฏิรูปการเรียนรู้คือ การปฏิรูปไปสู่การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้พฤติกรรมการสอนของครูต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่การสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้ ตัวแปรที่ทำให้ปัจเจกบุคคลมีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงต่างกันคือ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม และครูผู้สอนที่ดีจะต้องมีการปรับพฤติกรรมการสอนแบบเก่าๆ ให้ทันสมัยเพื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้

คุณสมบัติของครูผู้สอนที่ดี^{๓๘}

๑) มีความกรุณาเป็นพื้นฐานของจิต สงสารศิษย์เพราะศิษย์อยู่ในภาวะมืด การสอนนั้นมุ่งช่วยศิษย์ให้พ้นจากความทุกข์

๒) ไม่ถือตัว ไม่หยิ่งยโส ถ้าเพื่อความรู้ของศิษย์แล้วไปไหน ๆ ก็ได้ นิ่งที่ไหนก็ได้ พบกับใคร สนทนากับใครก็ได้

^{๓๘} พระครูสุตวิสุทฺธิคุณ, ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพมหานคร, ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๔๕), หน้า ๔๖.

- ๓) มีความอดทนใจเย็น แม้จะถูกรุกรานด้วยคำหยาบคายก็ตาม
- ๔) มีความยุติธรรมไม่เห็นแก่หน้า คือไม่มีความลำเอียงเพราะรักหรือกลัว
- ๕) มีความรอบคอบ พิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่ตัดสินใจอย่างหุนหันพลันแล่น
- ๖) มีความประพฤติน่าเคารพบูชา ครูไม่ใช่ผู้ให้ความรู้แก่ศิษย์อย่างเดียวแต่เป็นแบบอย่างทางความประพฤติแก่ศิษย์ด้วย

๗) รู้จักภูมิปัญญาของนักเรียน ครูต้องรู้จักระดับสติปัญญาของนักเรียนว่าสูง – ต่ำแค่ไหน

การเตรียมการสอน^{๓๕}

การวางแผนและการเตรียมการสอน เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่า จะสอนใคร ในเนื้อหาใดสอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจะต้องคิดวางแผนและเตรียมการสอนอย่างละเอียด รอบคอบ เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินการสอนตามที่กำหนดไว้ได้อย่างได้ผลดี การวางแผนและเตรียมการสอนมีหลายลักษณะ เช่น การวางแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว วางแผนเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

วางแผนครอบคลุมทุกเรื่อง

การเตรียมการสอนมีประโยชน์ดัง วาริ ภูเสตร^{๓๖} กล่าวว่าผู้สอนส่วนใหญ่มักจะไม่ได้ทำการเตรียมการสอน อาจจะเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญหรืออ้างว่าไม่มีเวลาเป็นเรื่องยุ่งยาก ซึ่งที่จริงแล้วการเตรียมการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็น และมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพ การเตรียมการสอนมีประโยชน์พอสรุปได้ ดังนี้

- ๑. ช่วยให้ผู้สอนมองเห็นทิศทางการสอนที่แน่นอน และมองเห็นกระบวนการสอนที่ต่อเนื่อง ชัดเจน
- ๒. ช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนสามารถจัดกิจกรรม และประสบการณ์ได้ตามจุดประสงค์ มีลำดับขั้นตอนไม่สับสน
- ๓. ผู้สอนมีเวลาคิดกิจกรรม สื่อการสอนล่วงหน้า
- ๔. สามารถเตรียมการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการสอนได้ เอาไว้ล่วงหน้า

^{๓๕} พระมหาสรพงษ์ การุญ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี : กรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์, ปริญญานุศาสตรมหาบัณฑิต,(มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,๒๕๕๑),หน้า ๕๐.

^{๓๖} วาริ ภูเสตร, การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน, (จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๗.

๕. สามารถติดต่อประสานงานกับบุคคลต่างๆ และแหล่งวิทยาการไว้ล่วงหน้าจะได้ไม่เกิดปัญหาการขาดวิทยาการ

๖. ช่วยผู้สอนให้ทำการสอนได้ทันเวลา

๗. ช่วยผู้สอนในการเตรียมผู้เรียนล่วงหน้าก่อนเข้าสู่บทเรียนใหม่ในบางบทเรียน เพื่อจะไม่เกิดปัญหาด้านความพร้อมของผู้เรียน

๘. ผู้สอนคนอื่นสามารถนำแผนการสอนที่เตรียมไว้แล้วไปใช้ได้ทันทีถ้ามีความจำเป็นที่ผู้สอนตัวจริงไม่อยู่

๙. เป็นเอกสารปฏิบัติงานของผู้สอน เป็นหลักฐานที่ใช้สำหรับปรับปรุงแก้ไขในการสอนครั้งต่อไป

กิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้บรรลุสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน อากรณ ใจเที่ยง กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความสำคัญ ดังนี้^{๔๐}

๑. กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของเด็ก

๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ

๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๖. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว

๗. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน

๘. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากทฤษฎีการสอนของครูดังกล่าวมา สรุปความว่าครูจะต้องมีการพัฒนาการสอนให้ทันสมัย สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการสอนได้ดี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอน

^{๔๐} อากร ใจเที่ยง, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๑.

๕ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า

ดูล์ลาห์ (Douglass) ^{๔๒} กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างและใช้ในบทที่แตกต่างกัน นักการศึกษาได้ใช้คำนี้ในการอ้างอิงถึงสภาพการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน เช่น การไปออกเสียงเลือกตั้ง นักสังคมวิทยาใช้ความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

หวัง (Whang) ^{๔๓} ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงกระบวนการในการเข้าไปดำเนินงานของบุคคล หรือของกลุ่มเพื่อได้สะท้อนถึงความสนใจของตนหรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน หรือทรัพยากรต่อสถาบัน/ระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตพวกเขา

สหประชาชาติ ^{๔๔} (United Nations) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน และสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

มิดเกลย์, ฮาร์ดิมาน และนารีน ^{๔๕} (Midgley, Hardiman and Narine) ให้ความหมายของการปฏิบัติการของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีอิสระในตนเอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยโครงการนั้นจะประสบความสำเร็จเมื่อชุมชนเป็นผู้กำหนดความ

^{๔๒} Douglass, M. Some **Perspective on the Phenomenon of Participation**, (Adult Education Journal, 1970), page 90.

^{๔๓} Whang, In Joung, **Management of Rural Change in Korea : The Samuel Undoing**, (Seoul : Seoul National University Press, 1981), page 91-92.

^{๔๔} United Nations, Department of International Economic and Social Affairs, **Popular Articulation as a Strategy for Promoting Community Level Action and National Development Report of the Meeting or the Idaho Group of Experts** , Held at UN. (New York : United Nations. 1981), page 5.

^{๔๕} Midgley, J.A., M. Hardiman and D. Narine, **Community Participation, Social Development and the State**, (New York : Methuen, 1986), page 27.

ต้องการและใช้ประโยชน์จากโครงการนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อบุคคลภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องได้ถอนตัวออกไปแล้วโครงการนั้น ๆ ก็ยังคงอยู่ต่อไป

ประโยชน์และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา ซึ่งมีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวว่า^{๖๖} การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในชนบทนั้น ทำให้ประชาชนได้ทำงานร่วมกันและเรียนรู้ถึงทักษะหรือความคล่องแคล่วในการจัดการชุมชนในขณะที่ได้ร่วมงานพัฒนาชุมชนของตน

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี กล่าวว่า^{๖๗} สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจการเข้าร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์ของหลักการพัฒนาชุมชนที่จะทำให้ประชาชนบังเกิดมีความศรัทธาในตัวเอง (Self-reliance) ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Self-confidence) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

ดิน ปรัญญพทุทธิ และอิสระ สุวรรณบล^{๖๘} ได้กล่าวถึงผลการวิจัยของประจักษ์ของลิเคิร์ท (Likert) เกี่ยวกับระบบการมีส่วนร่วม (Participative group) พบว่า หากหน่วยงานธุรกิจพยายามใช้ระบบที่เปิดโอกาสให้คนงานได้เข้ามามีส่วนร่วมมากเพียงใด ก็ยิ่งทำให้ผลผลิตของคนงานดีขึ้นและคนงานมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรมากขึ้นเพียงนั้น นอกจากนี้องค์กรยังสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ด้วย

จากความหมายและส่วนประกอบดังกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจหรือดำเนินการในกิจการใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน ในการที่มีบุคคล หรือคณะบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยมีการดำเนินการร่วมกันในงานด้านกระบวนการวางแผน ร่วมดำเนินการ

^{๖๖} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๐), หน้า ๔๒๐.

^{๖๗} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บางกอกบลิ๊ก, ๒๕๓๔), หน้า ๖๗).

^{๖๘} ดิน ปรัญญพทุทธิ และอิสระ สุวรรณบล, ทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๔), หน้า ๔๐.

ร่วมประเมิน และร่วมปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนในการสนับสนุนในเรื่องการจัดการศึกษา

๒.๔.๔ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. งานวิจัยในประเทศ

พระมหาเทวัญ วิสุทธิจารี^{๔๕} ได้ศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามความเห็นของผู้เรียนและครู ผู้สอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอโดยการสร้างตารางประกอบการบรรยาย พบว่า

๑) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางวัด ด้านการสนับสนุนของเจ้าอาวาสหรือ ผู้ปกครองของวัด ซึ่งผู้เรียนเห็นว่า เจ้าอาวาสหรือผู้ปกครองของวัดได้สนับสนุนการให้รางวัลเมื่อสอบผ่าน เป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรก ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนหรือได้รับการสนับสนุนน้อย ก็อาจส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ต่ำลงได้ เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศึกษาตามหลักของพระพุทธศาสนาจะเห็นได้ว่า ปัจจัยดังกล่าว สอดคล้องกับกลวิธีและอุปายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า ได้แก่การลงโทษ และการให้รางวัล เมื่อมีพระภิกษุหรือผู้ฟังตั้งใจจริง ก็ทรงยกย่อง ชมเชย กล่าวชมโดยธรรม ซึ่งถือว่าเป็นการให้รางวัล

๒) ปัจจัยด้านหลักสูตร ผู้เรียนมีความเห็นว่า เนื้อหาหลักสูตรมีความเหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญลำดับแรก แสดงว่า เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการของการศึกษา คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ส่วนครู ผู้สอนมีความเห็นว่า การวัดผลและการประเมินผลควรได้รับการปรับปรุง

๓) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน ผู้เรียนเห็นว่า ครูผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน มีความสำคัญอยู่ในลำดับแรกซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน

๔) ผลลัพธ์ทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการเข้าถึงความรู้อันสูงสุดที่เรียกว่า อันติมสังขะหรือปรมัตตสังขะ

^{๔๕} พระมหาเทวัญ เอกจันทร์, ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า บทคัดย่อ.

พระมหาสรพงษ์ การุญ^{๕๐} ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี : กรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัย พบว่า ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีวัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์มาจาก ๑. ด้านปัจจัยนำเข้า ๑) ผู้บริหาร ซึ่งมีลักษณะเป็นพระนักบริหาร นักพัฒนา นักการศึกษา มีความสามารถในการวางแผนงาน มีความเสียสละ ตัดสินใจด้วยความยุติธรรม ๒) ครู มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบ เข้าใจหลักสูตร และเป็นแบบอย่างที่ดี ๓) หลักสูตร ครูเตรียมหลักสูตรก่อนใช้และประเมินผล ๔) อาคารสถานที่ที่มีการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอย่างดี ๕) งบประมาณ มีการใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ ๖) สื่อการเรียนการสอน มีการนำสื่อมาใช้งานได้เหมาะสม ๒. ด้านกระบวนการ ๑) ผู้บริหารโรงเรียน มอบงานตามถนัด ตรวจสอบงาน ประชุมแนะนำครู จัดหางบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์เพียงพอ และแก้ปัญหารวดเร็ว ๒) ครูเตรียมเนื้อหาเหมาะสม ใช้สื่อในการเรียนการสอนดี มีรายงานผล และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ๓) มีการนิเทศครูเป็นการภายใน ประเมินผลโดยตรวจเยี่ยมชั้นเรียน และแนะนำรายบุคคล ๔) ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ บริจาคทรัพย์สิ่งของ มาช่วยงาน และเป็นลูกจ้างรายเดือน กลุ่มคนที่มีส่วนร่วม คือกลุ่มบุคคลในชุมชน ได้แก่ ประชาชนทุกหน่วยงานในอำเภอดงพิกุล กลุ่มบุคคลนอกชุมชน ได้แก่ประชาชนนอกอำเภอดงพิกุล และวิธีการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจและถูกชักชวน

พระครูสุตวิสุทธิคุณ^{๕๑} ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากที่สุดตามลำดับมีดังนี้ หลักสูตร พฤติกรรมครู สิ่งแวดล้อม และน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนของชุมชน การพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับ หลักสูตร พบว่า ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ เนื้อหา น้อยที่สุดคือ การนำหลักสูตรไปใช้ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ เรื่องการเตรียมการสอน รองลงมาคือ

^{๕๐} พระมหาสรพงษ์ การุญ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี : กรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอดงพิกุล จังหวัดนครสวรรค์, **ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑), หน้า ๖.

^{๕๑} พระครูสุตวิสุทธิคุณ, ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพมหานคร, **ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๕), หน้า (๑).

กระบวนการหลังการสอน ปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุดคือ การสนับสนุนของชุมชน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียน พบว่า ครูต้องการวิธีการวัด การประเมินผล นักเรียนเห็นว่าไม่มีผล นักเรียนต้องการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพที่จะทำให้สามารถสร้าง สติปัญญาได้ ในเรื่องวิธีสอนพบว่า การประเมินผลก่อนสอนสำคัญมากต่อการประเมินความรู้ มีผลน้อยที่สุดคือ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีผลน้อยต่อการจัดกิจกรรมในชั้น และการวางแผนหลักสูตร ต่อความสนใจและการ ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของวิชาเรียน การสนับสนุนของชุมชนคือการให้ทุนให้รางวัล พบว่า สามารถช่วยให้นักเรียนประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

ชรินทร์ อินเทพ^{๔๒} ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ผลจากการวิจัยพบว่า ๑) นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ มีคุณภาพทางด้านพุทธรพิสัย อยู่ในระดับปานกลาง มีคุณภาพทางด้านทักษะกระบวนการและด้านจิตพิสัยอยู่ในระดับมาก ๒) นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์มีคุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง ๘ กลุ่มสาระ อยู่ในระดับปานกลาง ๓) ความรู้เดิมแผนกธรรมก่อนเข้าศึกษาใน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระยะเวลาในการบรรพชาหรืออุปสมบท สถานภาพทางครอบครัว รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

ชัยวัฒน์ แน่นอุดร^{๔๓} ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้บริหาร วิทยาลัยการศึกษารองเรียนเกษม โปลีเทคนิค

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนครูและผู้บริหาร มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยทั้งสี่ โดยรวมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียน กับครูและผู้บริหาร ที่มีต่อปัจจัยเกี่ยวกับทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน แตกต่างกัน นอกนั้นอีก ๓

^{๔๒} ชรินทร์ อินเทพ, ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์, **ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ๒๕๕๐), หน้า ๖.

^{๔๓} ชัยวัฒน์ แน่นอุดร, การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาช่างไฟฟ้า ตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้บริหาร วิทยาลัยการศึกษารองเรียนเกษม โปลีเทคนิค, **ปริญญาานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๔๗), หน้า ๖.

ปัจจัยไม่แตกต่างกันได้แก่ปัจจัยเกี่ยวกับครู ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน และปัจจัยเกี่ยวกับการบริหาร และการบริการของโรงเรียน

โยธิน พรหมบุตร^{๔๔} ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนการสอน ของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า กิจกรรมที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ โรงเรียนมีการปรับปรุงห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาธรรมชาติในโรงเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านประสานสัมพันธ์ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียน การสอนของโรงเรียน

๒. งานวิจัยต่างประเทศ

มิลฟัด^{๔๕} ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของมอลต้า และไอร์แลนด์เหนือในทัศนะของครูใหญ่พบว่า วิธีการในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ที่สอดคล้องกันทั้งสองประเทศ คือการสร้างแบบฝึกการวิจารณ์เปรียบเทียบ การสังเคราะห์องค์ประกอบของผลสะท้อนในภาวะผู้นำของผู้บริหารและปฏิรูปการศึกษา ผู้วิจัย ได้เสนอแนะว่าการปฏิรูประบบบริหารนั้นเกินภาระที่ผู้บริหารจะรับคนเดียวได้ จึงต้องมีชุมชนเข้ามาร่วมช่วยเหลือ

บุลลิส^{๔๖} (Bullis) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาทของการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ เรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานนิเทศ วิธีการนิเทศ โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายงานที่มีอันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การแนะแนว งานบริหารและงานวิชาการ และงานนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ ภายในโรงเรียน ผู้รับผิดชอบมาก คือ ครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ ครูผู้สอนทำหน้าที่น้อยส่วนเทคนิคการ

^{๔๔} โยธิน พรหมบุตร, การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้าบทคัดย่อ.

^{๔๕} Mifsud, Joseph, **Managing Education Reform : Approach from Malta** (and Northern Ireland), (A Head Teachers Perspective Dissertation Abstracts International, 1996) 1055-A.

^{๔๖} Bullis, E.W. “**Perceptions Elementary School Principal Concerning Their Role in Supervision,**” (Dissertation Abstracts International, 1980), Abstract A.

นิเทศที่ได้ผล ได้แก่ วิธีเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมการคณะครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อยได้แก่การใช้เอกสาร

เฮค, ลาร์เซน และมาร์คูลิดส์^{๕๗} (Heck, Larsen, and Marcoulides) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความถูกต้องของรูปแบบเชิงเหตุผล โดยมีความมุ่งหมายที่จะทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบเชิงเหตุผลที่ว่า ครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยม ศึกษาที่ใช้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ จะสามารถมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากที่ได้มีการควบคุมตัวแปรด้านบริบทแล้วผลการวิจัยยืนยันว่าพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่มีความสัมพันธ์โดยตรง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจริง

แอคที^{๕๘} (Agthe) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูในงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะโดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ครูใหญ่ให้ความสำคัญกับการนิเทศน้อย ครูใหญ่และครูมีความเห็นว่าโครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตรในโรงเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการใช้หลักสูตร

เวน^{๕๙} (Wayne) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารในเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบขอบข่ายงานนิเทศ และวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายงานที่มีผลอันดับความสำคัญสูง ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน การแนะแนว งานบริหาร งานวิชาการ และงานนิเทศภายในโรงเรียน งานที่ผู้บริหารโรงเรียนให้เวลามากที่สุด คือ งานนิเทศภายในโรงเรียน งานเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน และงานแนะแนว เทคนิคการนิเทศที่ได้ผล ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู ส่วนวิธีที่ได้ผลน้อย คือ วิธีการใช้เอกสาร

^{๕๗} Heck, Ronald, Terry H. Larsen and George A. Marcoulides. **Instructional Leadership and Schools Achievement: Validation of a Causal Model**, (Educational Administration Quarterly, 1990), Abstract.

^{๕๘} Agthe, Robert R. **The Elementary Principals' Perceptions of Their Own and Teachers Rols in Curriculum Decision Making**, Ed.D. Dissertation, (State University of New York At Buffalo. 1979), Abstract.

^{๕๙} Wayne, B.E. **Perception of Elementary School Concerning Their Role in Supervision**, (Dissertation Abstracts International, 1980), Abstract A.

มาเลอร์^{๖๐} (Marler) ได้ศึกษาทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนได้พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ๖ ประการคือ ๑) เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประสานงานให้การนิเทศ และวางโครงการศึกษา ๒) ต้องมีลักษณะความเป็นผู้นำทั้งด้านส่วนตัวและด้านวิชาชีพ ๓) มีความเป็นกันเองกับนักเรียนและเข้าใจปัญหา นักเรียน ๔) ฝึกนักเรียนให้มีระเบียบวินัย และใช้ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดตามจำเป็น ๕) การวางตัวเป็นกลางต่อการสร้างความสัมพันธ์กับชนทั่วไป ๖) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคณะครู และช่วยเหลือครูในโรงเรียน

จากทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กระบวนการทุกกระบวนการมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นการ วางแผน การเตรียมความพร้อมของปัจจัยทั้ง ๕ ด้าน คือ

๑ ปัจจัยด้านการบริหารทั่วไป

๒ ปัจจัยด้านหลักสูตร

๓ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

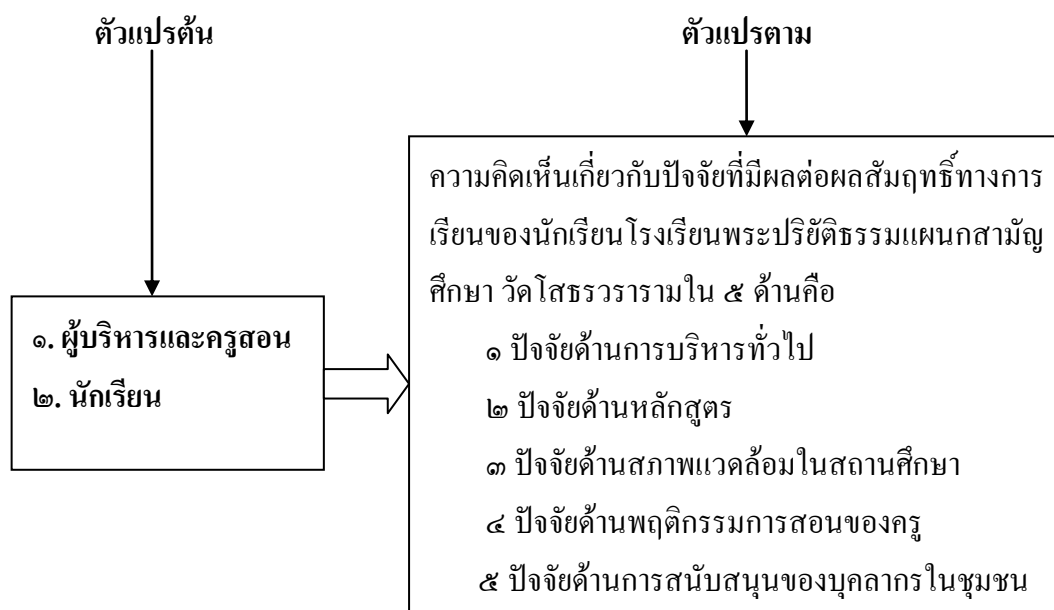
๔ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู

๕ ปัจจัยด้านการสนับสนุนของบุคลากรในชุมชน

ผู้วิจัยจึงได้นำ มาเป็นประเด็นศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ และนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราต่อไป

^{๖๐} Marler, Haslen R. **The High School Principals as Perceived by a Group of Students from 13 School in Utah**, (Dissertation Abstracts International, 1973), 23(7) : 319-A.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ ๒.๒ แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากแผนภูมิประกอบข้างต้นนำมาจัดรูปแบบตามประเภทของตัวแปรได้ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในสำนักเรียน วัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง ๕ ด้าน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในสำนักเรียนวัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง ๕ ด้าน